

M L A D O S T S K U L P T U R E

i g o r z i d i c

Tako. Sada su ta djela pred nama i mi se pitamo kamo smjeraju? Šta uopće znamo o njima?

Tesao ih je Šime Vušas. Kad se udaljio, da osmotri učinjeno, prosto je provadio sa svim stranama, otvor kiparu kipove.

Djela su na vjetrometini: kavki su izgledi da odole? Pa dobro: vjetar tu neće naći zalogaja. Znači da stoje, da se ne rasipaju. Poneko, možda bi se prevrnuo: da bi se rasulo — udovi su muški uvršćeni — tek bi se da- reci da nije podnijelo svoje visline. Utini se, da su moguća dva uzrasta: pravi je onaj koji ne slama noge.

Jesi li podanci kojupt nedovoljni to je stoga što bi kipar htio prevesti preveliko breme, pa zaletura,

Pokret ova vrsta ne dopušta: sve se likapile bivseg stabla uspravljene i ukruće; dijete im mora miz dilaku.

Dalo bi se i drukčije, ma silom! Kiparu nije do izgravanja, ba radi pomognu okomici da budu- de ono što jest.

— A on? Iscrpljuje li se u po- kornosti prema materijalu?

Mladost skulpture objavljuje se strašu slaganja; Vušas ne nade odjednom, on prikuplja. Upu- čuju se, redovno, od manjeg ve- černog, slaže i razlaže, uravnote- žuje, mjeri. Mlad je i svjet ko- ga ovalo dosegne: svijet u mo- mentu prikupljanja oko prve osi, svijet ubrzan i onda viden kroz uplitanje u jarbol budućeg mora. Struji se pokore i čudi i rugija i kocka, nekoliko pravilnih i be- broj nepravilnih tijela. Ova go- stoljubivost, učvrsti nas u vjeri da nije dosjedan misilac pred nama, već ekspresionist puškog porijekla, u ekstronim priku- pljenih odnosima, stedičivo pri- ljubljivanju nije se zatika likovitost. U predgradu se vagen strene s limenkom, lumenka s crje- pom, crjep s ogledalom. Nastane- kuća.

U Vušasa kruna je tvrdave za- griza u sunčanu površinu; trpitale su baće, podupire: treba izdržati i krestu. Iđi. Samo, u materijalu vlasta udržljivost; drvo, pa drvo.

Uglavnom, sve je to rustično, spremno da pronesi i otpri povredi. Cist obris planje na svjetloj pozadini, no zar čemo tešto stoga ova djela nazvati klasističima? Oštirina kontrasta ne denosi jasnoću; obris je najčešće sumna. Ako i Vušasove tako okrstimo oni to mogu biti samo u smislu zbir proizvodnosti. Na kraju, oština ovih kontura služi neizbrojivosti; ne postoji norme koje bi trebalo zadovoljiti.

Okravemo li se prema djelima Ksenije Kantoci ili Ivana Kožarića, primjetićemo kako je nji- hova akcija izazvana vizijom, koja zaslužuje naziv more: ti su se obrisi iz svijesti protegli na te- ren skulpture. Oni su i slike i simboli; a u Vušasa, znamo, obris nije tako strogo misionar. Simbol je sama geneza: ona stvarna, te i onda kada je najhermetičniji, Vušas osniva na čestici, idu od nje. Kantocijeva osloboditi iz komada: ne samo da se kloni kula- tiviranja detalja, ne da ga ne ističe ona ga; uopće ne kaže: oko će uzamati putovati ne malazeci

išta osim sveukupnosti, s vega. Takvo je djelo bitno apstraktno; njegovo je sastav je- zare, ili su, samo teorijski vidjive.

Kiparu monolita materijal je staljan nepririjatelj. U bloku bora- vi djela, koja će osloboditi, ako sjecanjem "kora" ne posjeku i sržku. Stanje materijala dovodi u pitanje izvedivost. Vušasovo djelovanje stoji — u odnosu na materijal — na području skoro apsolutne izvedivosti. Praktički, ne postoje smjekse; smenuti su u komadi jedina objek- tiva potreba.

(Nedemo otud izvuci brzoplet-

začinjati, da severen majstor stoji pred nama; koliko, u Istini, svladuje?)

Ne spekulira Vušas s ready-

-made objektima i ipakim se

ne nezadovoljava. Nije riječ

o izravnoj isporučbi s dosta-

toliko je odigredio. Ali što

želim izdvojiti, da bi bilo bolje

vidjeno, upravo su elementi k on-

fektije. Način ready-made nije

određen dadaističkom praksom,

niti stoga historijsko umjetnički

termin, neće biti ponuđen kao at-

ribut stila, neće biti egzaktni

significira vremena, a nači će,

nadajući se, ovakvi bezvremenski

opravljani u povjesnosti, opće-

no i uneslo specifičnost. Izuzet-

iz vremena pojedinosti "konfekcije"

stavlja nas pred zid već pri pre-

korakenu industrijske ere: kao

da se dokida i ne znamo što bi

s nijem. Privid; konfektio je

građenje, a građevinaru daje

potrebno obrt ili industrija.

Dada skulptura, Vušas skulptura,

dada se ruge, Vušas se trudi, da

da spredava stvari, Vušas bi da

ih omoguči. Teže je njemu, nego

njegov napor ne upravlja

se in abstracto, ni pozitivno ni

negativno prema upotrebljivim

stvari; teži značenjima, koja će,

subjektivna nepercija, eventualno postati zajedničkim dobrim.

Idealan projekcija „omoguća-

ja stvari“ je bi dakle račinala

s neophodnošću sizičke usidren-

osti, predmeta, tačnije, prisutnosti

njegovih dimenzija i prisutnoj

mogućnosti njegove upotrebe,

njegova korisnosti.

Proizlazi, da se Vušas nije do-

segnuo u zadatku koga smo izveli

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvore:

bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor: za-

čistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo

ok "brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor: za-

čistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju

iz Vušasa samog: nije mu posu-

pošlo za rukom da razduži svoju

tehniku, ali smo kazati njene izvre-

de: bude li se suviše nastojalo ok-

"brodova", neće biti izbor:

začistir čemo dokraj pitanje o

"moru". (U svijetu ready-made-a)

Pa ipak, da li nisu čade odobra-

vanja upućena na cijelinu koju